

Inhoud

1. Interviewer worden 7
 2. Strikken en voorbereiden 19
 3. Waar, wanneer, hoe lang? 41
 4. Vraag en antwoord 50
 5. Feitelijke onjuistheden en andere ongemakken 65
 6. Het interview 83
- Bronnen 93

Interviewer worden

Mijn carrière in de journalistiek begon op de redactie van de huis-aan-huisbladen van het *Utrechts Nieuwsblad*. Ik trad er in de winter van 1987 in dienst nadat ik een proefopdracht – ik meen over strooiwagens en sneeuwschuivers – met succes had afgerond.

Mijn werk bestond uit het corrigeren en redigeren van teksten die door verschillende correspondenten werden aangeleverd. Een enkele keer mocht ik, bijvoorbeeld om ‘het bloemetje van de week’ uit te reiken aan iemand die de struik volgens stadsgenoten als geen ander had verdiend, zelf op pad en een verhaaltje schrijven. In zo’n geval nam ik een camera mee en droeg ik, eenmaal terug op de redactie, zelf zorg voor het ontwikkelen en afdrukken van de foto’s.

Ook het in elkaar knutselen van de pagina’s behoorde tot mijn taken. Ik maakte een ontwerp op A4-formaat, liet het zetsel op de drukkerij uit een grote zetmachine glijden en toog vervolgens met het hele, op maat geknipte zaakje naar de opmakers – veelal rokende, gedesinteresseerde individuen die de schema’s van de door mij zorgvuldig gecomponeerde pagina’s volledig negeerden. Als een artikel wegens een op het laatste nippertje ingeleverde advertentie niet

meer paste, werd er zonder pardon het mes in gezet.

Hoewel de redactie met enige regelmaat werd gebeld door mensen die dreigden het abonnement van hun gratis bezorgde krant op te zeggen, of door middenstanders die meenden dat hun opgelapte toonbank niet aantrekkelijk genoeg door ons in beeld was gebracht, werd me al snel duidelijk dat het orgaan waaraan ik met zoveel liefde werkte door de meeste mensen nauwelijks serieus werd genomen (de brievenbussticker waarop tegenwoordig in feloranje letters wordt bedankt voor het aanbod een huis-aan-huisblad naar binnen te mikken spreekt boekdelen). Toch werd mijn enthousiasme er niet minder om. Dat ik al vrij snel ging uitzien naar ander werk had vooral met – laat ik het niet al te onaardig zeggen – de curieuze opvatting van leidinggeven van mijn hoofdredacteur te maken. Ik wil best aannemen dat hij door dezelfde passie voor het vak werd gedreven, maar ik vond het toch ietwat overdreven om journalisten van huis-aan-huisbladen wekelijks uit te foeteren over een tweeregelige kop die eigenlijk een drieregelige kop had moeten zijn, of een foto die volgens hem op een betere manier had kunnen worden afgedrukt. Volgens de hoofdredacteur lag mijn toekomst eerder in de ‘creatieve hoek’, omdat ik mij wekelijks vol overgave op het vormgeven van de ‘Autopagina’ had gestort. Interviewen, meende hij, was niet mijn sterkste kant. Ik had geen idee waar hij die overtuiging vandaan haalde want aan het echte interviewen was ik nog nauwelijks toegekomen. In het mapje dat ik had aangelegd om op den duur de redactie van *Vrij Nederland* ervan te kunnen overtuigen dat ze niet om deze meesterinterviewer heen konden waren twee knipsels opgenomen. Het eerste betrof een interview met Joost Prin-

sen en de tweede trofee was een paginagroot interview met André Hazes. Over de kwaliteit van die interviews wil ik het hier niet hebben. Misschien volstaat het op te merken dat ik het mapje in zijn geheel door de versnipperaar heb geduwd. Belangrijker zijn, in dit verband, mijn herinneringen aan die ontmoetingen.

Joost Prinsen was de eerste bekende Nederlander die ik ging interviewen. Sinds Swiebertje (die ergens in de jaren zeventig in onze nieuwe sporthal optrad) en Ben Cramer (gespot op een of ander vliegveld) was ik geen beroemdheid meer tegengekomen – een betere verklaring voor mijn zenuwachtigheid kan ik niet bedenken. Wat ik Prinsen heb gevraagd, weet ik nu niet meer precies. Ik was te druk bezig met mijn houding: hoe kan ik de indruk wekken dat het voor mij de gewoonste zaak van de wereld is om hier, zomaar, op een terras in Utrecht, naast Joost Prinsen te zitten? Hij sprak vrijuit en maakte grapjes, en toen er een collega-acteur aanschoof, stelde hij ons aan elkaar voor. Ik voelde mij erkend. Ik was niet de beginneling van het plaatselijke sufferdje – dat was ik natuurlijk wel – maar een journalist die zich niet door de eerste de beste Erik Engerd liet afschrikken.

Ook het Vinkeveense restaurant De Plashoeve, de plek waar André Hazes placht af te spreken, kwam ik met bonkend hart binnen. De volkszanger zat aan de bar, met zijn rug naar mij toe gekeerd. Een breedgeschouderde man, die zich voorstelde als een maatje van Dré, kwam melden dat ik een uur te laat was, dat Dré daar niet van hield en dat ik beter weer kon vertrekken als ik geen klap voor mijn harses beliefdde. Nog voor ik me had omgedraaid riep Hazes: ‘Laat nou maar.’ Even later zat ik met hem aan een tafeltje,

waar hij zijn bewondering uitsprak voor Dean Martin en mij ervan wist te overtuigen dat hijzelf een ‘gewone jongen zonder kapsones’ was. Met gewone jongens is het makkelijk praten. Jaren later — toen ik hem nog eens voor *Nieuwe Revu* sprak — zou die jovialiteit de toon van het interview bepalen, maar toen, die eerste keer, moest ik vooral zien te achterhalen, vond ik, hoe hij zijn zangcarrière was begonnen en wie zijn grote voorbeelden waren. Dean Martin dus. Ik noteerde zijn antwoorden zoals ik de antwoorden noteerde van bijvoorbeeld de schoonheidsspecialiste die de verbouwing van haar salon toelichtte. Hoewel het niet denkbeeldig is dat het vraaggesprek met de huidverzorgster interessanter was dan het onderhoud met de zanger wist ik toch met de uitspraken van Hazes meer eer in te leggen. Dat ik hem überhaupt had ontmoet, leek al een verdienste.

Ik heb, voor krant, tijdschrift, radio en televisie inmiddels, grofweg, zo’n driehonderd ‘bekende Nederlanders’ gesproken; ik mag zelfs voor een paar internationale grootheden een kerfje in mijn pen zetten. Hoewel mijn gedrag nu voor blasé kan worden versleten, wil ik toch deze opmerking maken: het doet me niets meer. Dat wil zeggen: het is voor mij niet langer extra spannend iemand te moeten interviewen die op enigerlei wijze naam of faam heeft verworven. Sterker nog: het kan een verademing zijn iemand te ontmoeten over wiens leven nog géén knipselmap is samengesteld (meer hierover in hoofdstuk 2). En dat brengt mij terug naar de tijdlijn van mijn journalistieke loopbaan.

Ik solliciteerde in 1990 naar de baan van tekstredacteur bij het tijdschrift *Libelle*. Ik wilde immers bij *Vrij Nederland* uitkomen en het leek mij waarschijnlijk dat de afstand naar

dit vermaarde opinieweekblad voor een ongediplomeerd journalist niet in één keer kon worden afgelegd. Het is me nog altijd een raadsel waarom ik bij *Libelle* werd aangenomen. Ik bleek voor mijn werk — het bedenken van pakkende koppen en het schrijven van enthousiasmerende introducties — niet erg geschikt. De gruwelijkste herinnering heb ik aan het bedenken van wervende tekstjes bij ‘Duizend-en-één sinterklaassurprises’ — hoeveel oude jaargangen heb ik niet vergeefs geraadpleegd? Hoeveel liter koffie heb ik voor mijn collegae gehaald? Hoe vaak ben ik, met bonkende koppijn, de trappen op en af gelopen? Maar ook het aanbevelen van breipatronen en tuinaccessoires was voor mij een schier onmogelijke opdracht. (‘Wollige Warme Wintertrui!’ ‘Speciaal voor u: deze handige siertuinset!’) Ik vocht dan ook al snel om de mapjes waarin zich de verhalen van de humaninterestredacteuren bevonden, omdat aan een introductie van zo’n productie — interviews, achtergrondverhalen — veel meer eer te behalen viel. Gevoed door bewijsdrift en jaloezie, deed ik mijn uiterste best de bijdragen van mijn collega’s zo fraai mogelijk te bekoppen. Of ik het aan mijn goede werken voor de humaninterestclub of aan mijn abominabele prestaties op de tekstredactie te danken heb, wil ik in het midden laten; wat telt is dat ik ongeveer anderhalf jaar na mijn aanstelling mocht verkassen.

Voor mijn eerste verhaal vertrok ik naar Londen, waar ergens in de jaren vijftig Derek Bentley, een zwakzinnige jongen die bij een inbraak werd betrapt, een agent zou hebben doodgeschoten. De negentienjarige jongen werd ter dood veroordeeld en opgehangen. Iris, zijn zus, had jarenlang gevochten voor de rehabilitatie van Derek. In 1993 gaf

de Britse regering toe dat de jongen nooit ter dood veroordeeld had mogen worden. Aan mij de eer om de opgetogen Iris Bentley over deze genoegdoening te spreken. Ik was zeker niet de eerste die haar bezocht en toch had ik het gevoel dat ik – misschien wel door de tranen die kwamen toen ze was aanbeland bij het moment waarop ze in de gevangenis afscheid van haar broer had moeten nemen – met een exclusief verhaal naar huis ging. Er was geen kritische vraag aan te pas gekomen; ik had die hele geschiedenis gewoon van a tot z laten vertellen en tikte op de redactie braaf alles uit wat Iris op de cassettebandjes (twee keer 120 minuten) had ingesproken.

Er kwamen in de loop der tijd nog meer snoepreisjes naar het buitenland (de vrouw van ex-minister Onno Ruding, in New York, de dochter van Stan Laurel in Californië), maar het interview met de bekende Nederlander was, qua human interest, toch de kurk waar *Libelle* op dreef. Die vraaggesprekken werden vooral afgenomen door een neurotische man van middelbare leeftijd die als een broedse kip op zijn adressenboekje vol vips zat. Hij kende een overdreven eerbied voor iedereen die om een of andere reden in de publieke belangstelling stond of had gestaan. Als hij, pak 'm beet, de vrouw van Pipo de Clown moest bellen, boog hij zo diep over zijn bureau dat na het telefoongesprek de inktsporen op zijn neus stonden. Zo'n vrouw maakte kennelijk ook voortdurend grapjes, want onze meesterinterviewer hinnikte aan één stuk door van het lachen. Af en toe wist hij er, met zijn hand over de hoorn, ernstig naar het toestel knikkend, nog uit te persen dat wij stil moesten zijn omdat hij de vrouw van Pipo aan de lijn had. Ik heb nooit kunnen controleren of hij

tijdens een echte ontmoeting volhardde in zijn aanbidding en weet dus ook niet of het feit dat hij erin slaagde vrijwel iedere keer weer een mooi interview af te leveren iets met die opstelling te maken had. Ik stel me zo voor dat zelfs de meest ijdele bekende Nederlander op den duur toch zal verlangen dat de interviewer uit de knielstand omhoogkomt en gewoon naast hem op de bank komt zitten. Wat zeker geholpen moet hebben is het meebrengen van een cadeautje. Mijn ex-collega bij *Libelle* nam niet zomaar een bos chrysanten mee. Tijdens de research lette hij op de kleinste dingen. Had de bekende Nederlander in kwestie ergens opgebiecht dat zij – ik zeg maar wat – slordig was met het innemen van haar medicijnen, dan struinde onze verslaggever alle winkels af voor een unieke pillendoos. Of het nodig is om zulks ook in het verhaal op te nemen ('Ze bekeek mijn cadeautje van alle kanten en zei verlegen: "U bent de eerste die iets voor mij meeneemt."') is een tweede, maar ik heb wel gemerkt dat met een presentje – niet te groot, niet te klein – de toon enigszins gezet kan worden. De boodschap is: 'Ik kom niet zomaar even langs. Ik heb mij in u verdiept. Ik stel het op prijs dat u tijd voor mij wilt vrijmaken.' Dit alles natuurlijk zonder te overdrijven.

Anderhalf jaar na mijn aanstelling op de humaninterest-redactie nam ik mij voor *Libelle* te verlaten. Hoewel ik er met veel plezier werkte, begon ik op den duur toch moeite te krijgen met de mal waarin veel geïnterviewden gepropt moesten worden. Het meest schrijnende voorbeeld is wat mij betreft het verhaal van een hiv-besmet meisje dat haar ziekte had opgelopen door onveilig te vrijen met haar Afrikaanse vriend. Een aangrijpende geschiedenis, die in een met de tijd

meegroeiend medium als *Libelle* niet zou misstaan: jonge, mooie (een pokdalige trol zou niet door de ballotagecommissie van de fotoredactie zijn gekomen) vrouw vecht voor haar leven. Ik luisterde naar haar verhaal, schreef het op en leverde het in bij de chef van de redactie. De volgende dag kreeg ik de tekst vol rode strepen retour. Van de frase ‘haar illegaal in Nederland verblijvende Afrikaanse vriend’ bleef alleen het laatste woord over en door wat gekras her en der zou je haast gaan denken dat het meisje de hiv-besmetting had opgelopen door te lang in de zon te zitten. Van seksueel contact was in ieder geval geen sprake meer. Mijn chef beargumenteerde haar ingrijpende veranderingen als volgt: ‘Dat we met zo’n verhaal komen is voor veel lezeressen al een behoorlijke schok. Het is niet nodig om al die details ook nog eens op te schrijven.’

Na een kort maar zinloos protest schreef ik een brief aan de hoofdredacteur van *Nieuwe Revu*: ‘Geachte heer, ik kom op 10 januari, om 14.00 uur bij u op sollicitatiegesprek.’ Hans Verstraaten, die destijds de scepter zwaaide bij het blad, antwoordde twee weken later: ‘Schikt het ook om 16.00 uur?’

Ik heb van 1994 tot 1998 voor *Nieuwe Revu* gewerkt. Ik schreef korte, venijnig bedoelde stukjes voor een soort nieuwsrubriek, reportages (waaronder ook verhalen over moord & doodslag; ik herinner mij vooral het moment waarop ik een moordenaar in de gevangenis sprak en hem kon vragen te beschrijven hoe het voelt om iemand dood te steken) en interviews met – jawel – bekende Nederlanders. Ik koos vaak voor het vraag-antwoordmodel omdat ik zo kon laten zien dat de geïnterviewde niet uit zichzelf allerlei dingen te berde bracht, maar misschien ook wel een beetje

omdat ik het leuk vond te laten zien dat ik tegengas had gegeven of een snedige opmerking had gemaakt. Overigens: al snel ontdekte ik dat een compliment van de geïnterviewde bij mijn nieuwe collega's beslist geen aanbeveling was. Bij *Libelle* zou je een vriendelijke ansichtkaart nog trots onder je beeldscherm plakken, maar voor menig medewerker van *Nieuwe Revu* was zoiets eerder een bewijs van onvermogen: 'Ben je dan helemaal niet kritisch geweest?'

Vaak probeerde ik de interviews op een afwijkende manier af te nemen. Zo ging ik golfen met Ursul de Geer en verdeelde bij de uitwerking van het interview de onderwerpen over de holes op de baan (hole 1 tot en met 3; over zijn vroege jeugd en zo verder), prikte ik een vorkje met wijlen Willem Oltmans en tekende zijn verhaal op met de menukaart als kapstok (waarin bij het hoofdgerecht – hij had een gebakken scholletje besteld, meen ik – de belangrijkste zaken werden besproken en tijdens het toetje de seks nog even ter sprake kwam) en koos ik voor het interview met domineesdochter Cisca Dresselhuys voor de Bijbelse tien geboden als leidraad voor het gesprek.

Die vorm bleek een schot in de roos. Doordat deze Bijbeltekst zo'n beetje het hele leven onder de loep neemt, is eigenlijk iedere vraag relevant. Terwijl je normaal gesproken niet per se over de ouders van de geïnterviewde hoeft te beginnen, kon ik hier ongegeneerd de verhouding met vader of moeder ter sprake brengen. De formule maakt het haast onmogelijk om niet persoonlijk te worden en dat is, bij dergelijke interviews, uiteindelijk toch de opzet: hoe leer ik de ander beter kennen?

De redactie van *Nieuwe Revu* was ingenomen met het